

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Гончар Ольги Іванівни
на дисертаційну роботу Калиновського Андрія Олеговича
“Економічне оцінювання відновлення авіаційної
техніки авіаремонтними підприємствами”,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами.

Авіабудівна галузь є базовою галуззю національної економіки України. Діяльність авіаремонтних підприємств України характеризується технологічною складністю, високою доданою вартістю, постійними інноваціями і стратегічною природою. Розвиток авіаремонтних підприємств розглядається країною як питання національних інтересів, які сприяють реалізації як економічних цілей, так і цілей безпеки.

Для розвитку авіаремонтних підприємств необхідний значний обсяг витрат на дослідження, інженерний досвід і кваліфікація, дорогі й складні спеціалізовані активи й провідні управлінські навички. В цілому, авіаційна галузь суттєво залежна від урядової і політичної підтримки. Відповідно, для вироблення рекомендацій щодо подальшого розвитку вітчизняних авіаремонтних підприємств необхідний глибокий аналіз ситуації на світовому і українському авіаринках. Це актуалізує завдання розробки науково-практичних рекомендації щодо підвищення економічної ефективності відновлення авіаційної техніки українськими авіаремонтними підприємствами, формування та підтримання стратегічних конкурентних переваг на глобальному ринку з використанням сучасних управлінських, інформаційних та програмних засобів і технологій.

Об'єктом дослідження в дисертаційній роботі стали процеси економічного оцінювання відновлення авіатехніки авіаремонтними підприємствами. З цих позицій виконане Калиновським Андрієм Олеговичем дослідження, що спрямоване на розроблення засад економічного оцінювання та підвищення економічної ефективності відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами, є актуальним.

Практика функціонування вітчизняних підприємств, аналіз робіт вітчизняних та іноземних науковців засвідчує про відсутність теоретичних та методичних підходів щодо економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами залежно від стану їх зовнішнього і внутрішнього середовища, специфіки виробничих та управлінських процесів тощо.

Позитивною особливістю, яка додатково підтверджує актуальність роботи є те, що проведені дослідження стали складовою наукової теми кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка»: «Проблеми конкурентного розвитку національної економіки та суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації № 0116U004113). Також матеріали дисертації використані при виконанні науково-дослідної теми кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка»: «Проблеми формування систем менеджменту в умовах європейської інтеграції» (номер державної реєстрації № 0118U000346). В межах даних робіт автором обґрунтовано метод оптимізації застосування людського капіталу авіаремонтними підприємствами та здійснено систематизацію видів комплексної стратегії відновлення авіаційної техніки, а також удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання економічної ефективності інформаційної діяльності авіаремонтних підприємств за допомогою інтегрального показника.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації.

Детальний аналіз змісту дисертації, автореферату та публікацій Калиновського А.О. дозволяє зробити висновок про високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Перш за все, вони опираються на сучасні теоретичні та практичні економічні дослідження з питань економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки. Проаналізований автором значний обсяг публікацій про результати досліджень вітчизняних та іноземних вчених дозволив сформувати сучасне бачення проблеми та ґрунтовно підійти до розв'язання визначених у дисертаційній роботі завдань.

Для досягнення мети дослідження дисертантом використано метод узагальнення наукового досвіду та термінологічного аналізу, індукції та дедукції, аналізу і синтезу, системний підхід, статистичний метод обробки даних, метод групування, порівняння, системного аналізу, коефіцієнтний метод, рейтинговий метод, метод порівняння та логічного узагальнення.

Ознайомлення зі змістом роботи дозволяє стверджувати, що мету дисертаційного дослідження досягнуто, а завдання роботи виконані у повному обсязі. Цьому сприяли, зокрема, логічна послідовність проведеного дослідження і чіткість викладання матеріалу як усєї роботи, так і кожного з її трьох розділів.

У кожному з розділів та підрозділів роботи дисертант виклав результати, що становлять значний науковий інтерес, характеризуються новизною та є обґрунтованими і достовірними.

Так, у першому розділі «Теоретико-методологічні засади економічного оцінювання ефективності відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами» автор формулює сутність поняття відновлення авіаційної техніки, характеризує його особливості, виокремлюючи головні зовнішні та внутрішні деталізуючі фактори (с. 37-55). Дисертант робить висновок про необхідність налагодження ефективної співпраці авіаремонтних підприємств з експлуатантами та виробниками авіаційної техніки для створення оптимальної програми її технічного обслуговування та відновлення (с. 78-80). Такий підхід дозволив Калиновському А.О. розділити чинники економічної ефективності відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами на групи (с. 75-83) та запропонувати кваліфікаційні ознаки чинників, які впливають на економічну ефективність відновлення авіаційної техніки: «за характером зв'язку із результативним показником» та «за результативним показником» (с. 83-84).

У другому розділі «Аналізування факторів відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами та його економічного оцінювання» автор на підставі аналізування показників діяльності світових авіавиробників і постачальників (с. 89-100) розробив підходи для розвитку вітчизняної авіаційної галузі (с.105-114); проаналізував статистичні дані щодо причин виникнення авіаційних подій (с. 115-119), це дозволило наголосити на важливості «людського фактору» в процесі відновлення авіаційної техніки

(с. 119-120); проаналізував стан інформаційного забезпечення відновлення авіаційної техніки (с. 120-132), що дозволило визначити роль та важливість інформаційних систем в роботі авіаремонтних підприємств (с. 128-132); дослідив існуючі методики оцінювання економічної ефективності відновлення авіаційної техніки на вітчизняних авіаремонтних підприємствах (с. 133-143), на основі чого, здійснив оцінювання економічної ефективності відновлення авіаційної техніки за допомогою традиційних показників економічного оцінювання (с. 144-152).

У третьому розділі «Розвиток інструментарію оцінювання та підвищення економічної ефективності відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами» дисертантом розроблено низку науково обґрунтованих та практично значущих рекомендацій щодо удосконалення економічних інструментів, зокрема: запропоновано розвиток інформаційної складової підвищення економічної ефективності відновлення авіатехніки (с. 156-163) та представлено результати застосування запропонованої методики в діяльності авіаремонтних підприємств (с. 164-169); запропоновані показники економічної ефективності людського капіталу авіаремонтного підприємства (с. 171-174) та проведено аналізування діяльності авіаремонтних підприємств на основі запропонованих показників (с. 174-193).

Таким чином, можна констатувати, що результати наукового дослідження Калиновського А.О., представлені в дисертаційній роботі, достатньо обґрунтовані і мають наукову новизну.

Висновки за розділами та загальні висновки логічно становлять єдине ціле, а результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності авіаремонтних підприємств.

З точки зору мети дослідження і вирішених у процесі її досягнення завдань, назва дисертаційної роботи “Економічне оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами” повністю відповідає її змісту.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Калиновського А.О., полягає у розвитку теоретичних положень, удосконаленні науково-методичного забезпечення та розробці теоретико-прикладних рекомендацій щодо

економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами.

До вагомих наукових результатів можна віднести наступні:

на теоретичному рівні:

– уточнено поняття економічних категорій “відновлення авіаційної техніки”, “економічна ефективність”, “якість відновлення” (с. 37-55, 55-63, 64-67), які виступають теоретичною базою дослідження питання економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами;

– автором уточнено понятійно-категорійний апарат щодо економічної ефективності оцінювання технічної експлуатації авіаційної техніки та управління відновленням авіаційної техніки з позиції системного підходу (с. 55-84). Це дозволяє розробити комплекс заходів з метою покращення якості економічного оцінювання її відновлення;

на методичному рівні:

– удосконалений науково-методичний підхід до оцінювання економічної ефективності інформаційної діяльності авіаремонтних підприємств, за допомогою інтегрального показника (с. 159-173). Він дозволяє у кінцевому підсумку перейти на новий рівень планування програми відновлення авіаційної техніки на основі логіки MSG-3;

– удосконалений науково-методичний підхід щодо підвищення економічної ефективності відновлення авіаційної техніки шляхом оптимізації застосування людського капіталу авіаремонтними підприємствами та систематизації видів комплексної стратегії розвитку підходів щодо відновлення авіаційної техніки, (с. 159-173). Його застосування дозволяє здійснити поділ авіаремонтних підприємств відповідно до виявлених особливостей розвитку із урахуванням основних параметрів ефективності роботи з кадрами на підприємстві;

– удосконалений науково-методичний підхід до порівневого оцінювання економічної ефективності відновлення авіаційної техніки (с. 196-211). Такий підхід дозволяє провести оцінювання економічної ефективності відновлення авіаційної техніки на різних рівнях їхнього прояву.

Таким чином, теоретичні і науково-практичні положення дисертаційної роботи Калиновського Андрія Олеговича розвивають теоретичне розуміння сутності економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки,

особливостей його застосування, дозволяють авіаремонтному підприємству на підставі проведеного аналізування обрати оптимальні заходи підвищення економічної ефективності відновлення авіаційної техніки.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у подальшому розвитку поняття “економічне оцінювання відновлення авіаційної техніки”, групуванні видів економічного оцінювання та чинників впливу на ефективність діяльності авіаремонтного підприємства.

Прикладна цінність результатів дисертаційного дослідження Калиновського А.О. полягає у тому, що було запропоновано спеціальну систему інтегральних оцінок для аналізування економічної ефективності відновлення авіаційної техніки за двома напрямками ресурсного забезпечення – інформаційним та трудовим, яка була застосована у практичній діяльності провідних авіаремонтних підприємств України.

Результати наукового дослідження використані в діяльності таких вітчизняних авіаремонтних підприємств: ДП «Львівський державний авіаційно-ремонтний завод» (довідка №15-49/2 від 04.01.2018 р.), ДП «Конотопський авіаремонтний завод «АВІАКОН» (довідка №146 від 23.02.2018 р.), ДП «Одеський авіаційний завод» (довідка №206/М83 від 18.01.2018 р.), ДП «Луцький ремонтний завод «Мотор» (довідка № 002-18 від 12.03.2018 р.).

Теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисципліни «Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства» (для студентів II рівня вищої освіти «Магістр» усіх форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент») (довідка №67-72-536 від 13.09.2018р.).

Ознайомившись із текстом дисертаційної роботи, змістом автореферату та публікаціями Калиновського А.О. можна стверджувати, що переважна більшість наукових положень, пропозицій і висновків, представлених у роботі, є обґрунтованими та не дають підстави сумніватися в їх достовірності. Наукова новизна та практична значущість дисертаційної роботи знайшли відповідне відображення у фахових наукових статтях та матеріалах апробаційного

характеру. При цьому кількісне і якісне представлення друкованих праць надають авторові офіційне право публічного захисту дисертаційної роботи. З публікацій, що написані у співавторстві, використано тільки ті результати, які отримані автором особисто.

На підставі вище зазначеного можна зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження має теоретичне і науково-практичне значення.

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи й опублікованими працями дисертанта дозволяє стверджувати, що ключові наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення у публікаціях автора.

У відкритому друці за темою дисертації автором опубліковано 28 наукових праць, з них: 8 статей у наукових фахових виданнях (6 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз), 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 1 стаття у іншому виданні, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних, 14 тез за матеріалами конференцій, 4 статті які додатково відображають наукові результати дисертації. Загальний обсяг публікацій – 9,19 друк. арк., з них особисто автору належить 7,17 друк. арк.

Усі основні наукові положення, висновки та пропозиції, що винесені на захист, обґрунтовані та одержані автором самостійно. В опублікованих працях достатньою мірою відображено сутність результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну. Основні положення і наукові результати, що представлені у дисертаційній роботі Калиновського А.О. доповідалися й отримали позитивну оцінку на 14 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, що дозволяє вважати апробацію результатів дисертаційної роботи достатньою.

Повнота викладення результатів дисертаційної роботи, обсяг і кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота має логічну структуру, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи становить 266 сторінок, із них 184 сторінки займає основний текст. Робота містить 37 рисунків та 34 таблиці.

Викладення матеріалу здійснено послідовно та обґрунтовано. Стиль викладення матеріалів дослідження, наукових положень, висновків та рекомендацій відзначається науковою значущістю, логічною структурою і забезпечує доступність сприйняття. Текстовий матеріал проілюстровано достатньою кількістю таблиць, рисунків та додатків, які в повній розкривають суть дисертації.

Автореферат підготовлений відповідно вимог до змісту, структури та стилю викладення і відображає основні наукові результати, які одержані в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. Вивчення дисертації та автореферату дозволяє зробити висновок щодо ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації.

За обсягом і оформленням дисертаційна робота і автореферат здобувача відповідають вимогам, що встановлені МОН України до кандидатських дисертацій.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Відзначаючи авторський підхід до вирішення досліджуваної проблематики та позитивну оцінку викладених положень, висновків і рекомендацій, необхідно відмітити окремі положення, які мають дискусійний характер та потребують додаткової аргументації, а саме:

1. У підрозділах 1.1. та 1.2 (с. 37-72) розглянуто існуючі підходи науковців до визначення поняття “відновлення” та “економічне оцінювання”. На нашу думку, автору доцільно було б приділити увагу не лише дослідженню теоретичних підходів до визначення сутності цих понять, але й надати авторський коментар, визначити позитивні і негативні ознаки кожного із існуючих визначень.

2. У підрозділі 1.3 (с. 74-84) автором досліджено основні чинники, що впливають на економічну ефективність відновлення авіаційної техніки

авіаремонтними підприємствами, які виокремлено за класифікаційними ознаками. Проте вважаємо, що необхідно було б більш детально описати вплив досліджуваних чинників на діяльність авіаремонтних підприємств.

3. У підрозділі 2.1 (с. 87-104) автором обґрунтовано важливість дослідження світової авіаційної галузі та застосування провідного досвіду в діяльності українських авіаремонтних підприємств. З огляду на вищезазначене доцільно було б, на нашу думку, схематично зобразити систему впровадження міжнародних напрацювань у діяльність українських авіаремонтних підприємств та визначити при цьому основні задіяні підрозділи підприємств.

4. У підрозділі 2.3 дисертаційної роботи проведено економічне оцінювання діяльності провідних авіаремонтних підприємств України (с. 144-152), виокремлено існуючі головні проблеми та тенденції економічного розвитку. Вважаємо, що для поглибленого аналізування необхідно було дослідити існуючі державні програми економічного розвитку авіаремонтних підприємств на найближчі роки.

5. Автором у підрозділі 3.1 (с. 158-160) проведено аналізування складових елементів системи технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки. Однак, залишилось поза увагою питання щодо визначення найбільш придатних та ефективних інструментів і особливостей їх використання у практичній діяльності виробників авіаційної техніки, що доцільно було б навести.

6. У підрозділі 3.2 (с. 173) дисертаційної роботи наведено показники економічної ефективності застосування людського капіталу авіаремонтного підприємства, але автором недостатньо повно описано процес формування зазначених показників, не обґрунтовано і не розкрито зв'язки між різними групами показників. Розкриття вказаних аспектів сприяло б підвищенню аргументованості зроблених висновків.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Калиновського Андрія Олеговича “Економічне оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами” є самостійно виконаною науковою працею. Проведене дослідження має достатній теоретичний, науково-методичний та практичний рівні. У роботі послідовно та логічно викладено матеріал, в повному обсязі розкрито та

обґрунтовано рекомендовані авторські розробки. Тема дисертації повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). В опублікованих працях з достатньою повнотою відображено зміст і основні результати дисертаційного дослідження. Автореферат дисертації належним чином розкриває основні її положення і висновки та є ідентичним дисертації за структурою та змістом.

За науковою новизною, теоретичною й практичною цінністю одержаних результатів дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України та пунктам 9, 11, 12 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. № 567 (зі змінами).

На підставі вище зазначеного можна зробити висновок про те, що автор виконаного дослідження Калиновський Андрій Олегович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу
і торговельного підприємництва
Хмельницького національного університету

О.І. Гончар

Підпис Гончар О.І. засвідчую.
Проректор з науково-педагогічної та
наукової роботи Хмельницького
національного університету д.е.н., проф.

М.П. Войнаренко